

TVANGSPOLITIKK: Innsenderen mener det framstår som en tvangspolitikk når elever skal

lære både nynorsk og bokmål.

FOTO: SCANPIX

Om nynorsk, di

alekter og bokmål

Fra sidemålsstilen ble innført i skolen i 1907, har målfolket arbeidet for at nynorsk gradvis skal erstatte bokmål som landets viktigste riksspråk.

BJØRN KRISTEN ØRBBÆK, Hamar

DEBATT

Fra sine språkpoltiske bastioner kjemper nynorsktilhengere 100 år senere like jingla for denne sak.

Med målloven av 1980 i hånd har man de siste årene vært opptatt av å skjerpe kravene i skole, media og forvaltning.

Lever i sin egen verden

Noregs Mållag og språkpoltikere i ulike partier lever imidlertid i sin egen verden og ignorerer at tiden er løpt

fra deres nasjonalromantiske program.

Kartet stemmer simpelthen ikke med terrenget, og saken er dømt til å mislykkes.

Til tross for en stadig revidert og modernisert skriftnorm som angivelig skal samle dialektene innenfor en nynorsk ramme, er og blir arven etter Ivar Aasen et regionalt særsmål, som passer noen få prosent av befolkningen godt.

Språktradisjoner

Det store flertallet av nordmenn føler seg imidlertid forankret i andre språktradisjoner – enten som heldidsbrukere av bokmål/riksmål eller som dialektbrukere.

Trønderne har sin egenartede trønderdialekt – hedmarkingene i flabrygdene ved Mjøsa føler «Prøysenspråket» som sitt språklige fundament – osv.

Dialektene er i dag utsatt for et vertabelt press fra storsamfunnet og tungt er i høy grad å røktes og tas vare på.

Barn og ungdom har en mengde språklige påvirkninger å forholde seg til. I stedet for å tvinges til å lære et fremmed, regionalt språk på skolen – nemlig nynorsk – burde de få anledning til å styrke sitt eget dialektgrunnlag som utgangspunkt for en livslang språkutvikling.

Nynorsk

Noen relativt få nynorskelever med naturlig basis i vestnorsk talespråk har den fordel å kunne anvende sitt særsmål i skolen. Med den bestående ordning kan de som privilegert gruppe befeste og utdype sin språkbasis – mens andre dialektbrukere risikerer å miste fotfeste i sin egen kultur – og på toppen av det hele tvinges til å adoptere en vestnorsk utgave.

Ved å klatre seg til dagens tvangspolitikk bidrar nynorskkanatikere til en utbredt frustrasjon og språklig fremmedgjøring, som er til skade for alle partier.

De burde heller sammen med den øvrige befolkning gi plass for dialekt-

tene og glede seg over mangfoldet i den norske språkfloa.

Talemål

Mennesker som framlytter sitt dialektområde, vil av flere grunner ofte forandre sitt talemål – enten for lettere å bli forstått eller for ikke å stikke seg ut.

Uansett vil de fleste gjemme dialekten i sitt hjerte og glede seg hver gang de kan bruke den sammen med likesinnede der det er naturlig.

Når Noregs Mållag hevder at nynorsk er vårt egentlige morsmål, og at alle i Norge bør kunne bruke dette skriftlig, trappes det i realiteten på andre menneskers identitet.

Over hele Europa bruker store grupper av mennesker ulike dialekter og særsmål i lokal sammenheng – både praktisk og kunstnerisk.

Men i motsetning til målfolket i Norge har de ingen lovbestemte størrelser som innebærer at deres minoritetskultur gis nasjonal gyldighet.

En menneskerett

At man innenfor landets forskjellige regioner vil bruke sin dialekt til hverdag og fest, er en menneskerett. Mer disse særkulturers eksistens må baseres på ekte tilhørighet, frivillighet og lokal språkrøkt.

Det naturlige, nasjonale skriftspråk for et overveldende flertall av nordmenn er selvsagt bokmål, som har den fordel at det er dialektfrittalt og ikke favorisierer noe enkelt særsmål. Det har utviklet seg gjennom flere hundre år fra et felles dansk-norsk utgangspunkt og er i årenes løp blitt helnorsk, lettlest, smidig og anvendelig for alle nordmenn.

Debat er siden for debattinnlegg, kronikker, kommentarer og analyser. Innleggene skal være på maksimalt 850 ord.

HA forbeholder seg retten til å forkorte.